

TEKST, INTERVIEWS & FOTO'S: HELEEN BAETSLÉ – RODE KADER: TOM DUTRY

ENCHANTÉ! HIER IEDEREEN WELKOM!

ENCHANTÉ VZW BRENGT MENSEN TOT BIJ HARTELIJKE GENTSE HANDELAREN. Het fenomeen van de uitgestelde koffie is in Gent geen onbekende meer. Dat is onder meer de verdienste van vzw Enchanté, een Gents burgerinitiatief dat sinds 2018 mensen van alle gelaagdheden dichterbij elkaar wil brengen. Een van de oprichters Rebekka Eschauzier, vertelt ons het hartverwarmende verhaal dat de organisatie wil brengen. "Met die koffie komt een warme plek, een plek die geen inlooppunt is, maar een plek waar iedereen zit."

Als inwoners van Gent zagen Rebekka Eschauzier en Marie Haspeslagh samen met een aantal andere Gentenaren een grote kloof: de geoliede samenleving met haar bezige inwoners aan de ene zijde en aan de overkant mensen die uit de maatschappelijke boot gevallen zijn. Geïnspireerd door het verhaal van Parijse non-profitorganisatie Le Carillon, richtten ze anderhalf jaar geleden vzw Enchanté op. "Marie, ik, een straathoekwerker en nog een paar anderen waren al los van elkaar met zulke initiatieven bezig," vertelt Rebekka. "Via sociale media en de televisie hoorden we over het succes van Le Carillon. We vonden dat superslim en vroegen ons af waarom dat in Gent nog niet bestond. Op dat moment kon je je inschrijven voor de burgerbudgetten van Stad Gent. We hebben de koppen bij elkaar gestoken, ons plan vormgegeven en konden starten met ons project."

En zo geschiedde. In januari 2018 werd vzw Enchanté geboren. Sinds de oprichting bouwden ze een netwerk uit van een 60-tal hartelijke handelaren, in kaart gebracht op een mooi stadsplan. Handelszaken die zich aansluiten, krijgen een stip op de kaart en bieden elk volgens hun eigen mogelijkheden een aantal basisdiensten of uitgestelde consumpties aan zoals een babbel, een glaasje water, een stopcontact om je gsm op te laden, een kop koffie of een broodje. Een dik jaar na de oprichting is Rebekka onder de indruk van wat hun project teweegbrengt. "We merken dat het concept werkt. Zoveel handelaren willen zich engageren en we hoeven ze zelfs niet te overhalen. Ook de klanten kopen naarstig uitgestelde drankjes. Deze

winter maakten we een schatting: wel vijftienduizend consumpties zijn aangekocht en opgedronken. De mensen mogen dus gretig koffie blijven kopen. Er wordt zeker gebruik van gemaakt en het wordt meer dan geapprecieerd."

ENCHANTÉ VOOR IEDEREEN

Een blik op de webpagina van de vzw met de leus 'Enchanté! Hier iedereen welkom', bevestigt dat je niet aan bepaalde voorwaarden hoeft te voldoen om gebruik te maken van de diensten. "Enchanté is er voor iedereen. We denken dat het een drempel zou zijn als je aan bepaalde voorwaarden zou moeten voldoen", legt Rebekka uit. "Sommige mensen hebben wel een huis en

vinden het gewoon leuk om eens op een andere plek er gebruik van te maken. Maar sommigen overleven echt op ons netwerk. Een van hen is bijvoorbeeld een man die tussen schip en wal gevallen was. Hij werd geschrapt uit het bevolkingsregister omdat hij al gedurende te lange tijd geen domicilie had. Zijn leefloon was ook niet in orde dus die man had niks. Hij bleef 's avonds zo lang hij kon in een bepaalde handelszaak zitten en ging dan naar het station om warm te blijven. Overdag sliep hij een aantal uur in een lift. Daarna ging hij een broodje eten en als er ergens nog een soepje over was, dan at hij nog een soepje. Hij overleefde echt op ons netwerk."

Straffe verhalen aanhoren zijn een deel van de job. Maar van afstand tussen mensen, houdt Rebekka niet zo. "Ik heb al vaak gedacht: 'Waarom kan ik die mens niet meenemen naar huis? Ik heb plaats en hij gaat God weet waar >>>

▶▶▶ slapen.' Als je er professioneel mee bezig wil zijn, zou je een bepaalde afstand moeten bewaren. Maar wij hebben een heel vrije houding. We zijn bijvoorbeeld niet verantwoordelijk voor iemands papierwerk, levensonderhoud of psychologische hulpverlening. Ik vind dat mensen best mensen mogen zijn. Een leuke anekdote: mijn papa belde me ooit met de vraag of ik hem kon helpen verhuizen.

Maar die dag was ik niet vrij. Ik heb toen iemand gebeld die soms vrijwilligerswerk voor ons doet en die persoon is hem toen met plezier gaan helpen. Hij zei dat hij die dag toch niets anders te doen had. Mijn papa heeft hem dan meegenomen op restaurant om hem te bedanken. Je kan je afvragen of dat wel slim is omdat die persoon dan weet waar mijn vader woont, maar dan denk ik 'en dan?'. ▶▶▶

AMBASSADEURS ALAIN EN MICHEL

STEVE

In een verhaal over vzw Enchanté mag een gesprek met een van de sleutelfiguren binnen de organisatie niet ontbreken: ambassadeur Steve. Met zijn rugzak volgeladen met stadsplannen trekt hij de baan op en neemt hij mensen mee naar zijn favoriete plekken.

"Heb je al zo'n plannetje?", vraagt Steve. "Soms staan er daar plekken op die je al tien keer voorbij bent gelopen, maar waar je nog nooit bent binnen gegaan." We zitten op een bank in de tuin van bedrijvencentrum De Punt in Gentbrugge, een hartelijke handelaar die onder andere een postbus biedt aan wie geen adres heeft.

Bij onze eerste ontmoeting denk ik spontaan aan woorden als sociaal, goedlachs en inspirerend. Steve is sinds twee jaar dakloos, maar zijn nette voorkomen en vriendelijk gezicht verklappen dat niet. "Als ik ergens binnenga, heb ik niet het gevoel dat de mensen denken 'wie is die schooier hier'. Je ziet dat niet aan mij hé, dat ik dakloos ben? Op al die tijd leer je echt wel je plan trekken. In de zomer bijvoorbeeld, als ik echt niet weet waar me te wassen, ga ik vaak zwemmen in de Blaarsemense. Als je daar met een handdoekje op je schouder en in je zwembroek rondloopt als het mooi weer is, dan zal er niemand aan je vragen wat je daar loopt te doen."

Hoe ben je bij Enchanté beland?

Steve: "Ik leefde al een tijdje op straat en had er al van gehoord, maar ik had er nog geen kennis mee gemaakt. Via de Vooruit en andere plaatsen heb ik Marie leren kennen. Ik was nieuwsgierig naar hoe het in elkaar zat. Als je dakloos bent, heb je niets te doen. In de zomer een

ganse dag op straat zitten, is niet erg, maar in de winter is dat wat anders. Door het systeem te leren kennen, was ik meer geïnteresseerd om zelf mensen te helpen. Ik heb er zelf gebruik van gemaakt, maak er nog steeds gebruik van, en ik wil het ook graag tonen aan andere mensen. Later hebben ze mij gevraagd om ambassadeur te zijn. Maar soms nemen ze me ook mee om nieuwe handelaren te ronselen. Vorige week mocht ik mee naar het NTGent met Marie. Die mensen stonden er serieus voor open. Ze wilden zelfs meer aanbieden dan we verwachtten en we moesten ze zelfs een beetje temperen."

Naar welke zaken ga je graag en waarnaar neem je graag mensen mee?

Steve: "Naar het Vooruit Café. De meeste daklozen kennen dat. Maar ook naar Huize Colette ga ik heel graag. Het is er gezellig om iets te drinken. Ik krijg daar al eens iets meer dan anderen denk ik. Onlangs heb ik er een witte chocolademelk leren drinken. Dat moet je echt eens proberen. Het heeft een speciale smaak. Andere daklozen neem ik er ook graag mee. Meer en meer daklozen gaan steeds naar dezelfde plaatsen en dat is niet de bedoeling. Ik probeer ze wat te verspreiden, zodat ze ook naar andere zaken zouden gaan. Ik ga dan zelf mee, zodat ze mij ook leren kennen. Als ik ergens binnen kom met een andere dakloze, merk je dat ook niet aan hem omdat hij, dankzij Enchanté, zijn zakken ergens kon achterlaten. Dat zijn allemaal dingen die ik aan anderen doorgeef om te benutten. Want er zijn er veel die het niet weten of die er niet bijilstaan."

GEBRUIKER EN ULTRASOCIALE AMBASSADEUR VAN ENCHANTÉ

▶▶ ERVARINGSDESKUNDIGE AMBASSADEURS

Via onder meer sociale organisaties en stadsdiensten probeert Enchanté! doelgroep te bereiken, maar ook via een aantal enthousiaste ambassadeurs die mensen uitnodigen en meenemen naar handelszaken. "Hun expertise en ervaringen zijn heel belangrijk voor ons, zodat ze ons verhaal kunnen vertellen," zegt Rebekka. De meeste ambassadeurs hebben immers zelf lang als dakloze geleefd, of leven nog steeds op straat.

Maar soms komt de hulp ook vanuit een onverwachte hoek. "Toen we de laatste editie van het stadsplan voorstelden in het Vooruit Café, kwamen er stadswachters langs die vroegen of ze ook plannetjes mochten uitdelen," vertelt Rebekka. "In hun job moeten ze steeds een beetje ambetant doen en de politie spelen. Ze lopen rond en controleren bijvoorbeeld op zwerfvuil en fietsen die in de weg staan. Ze wilden de stadsplannen graag uitdelen om ook eens een positief verhaal te kunnen brengen. Dat was een heel mooi compliment."

LOKET ENCHANTÉ

Het Vooruit Café is intussen een van de bekendste plekken onder daklozen om een uitgesteld drankje of maaltijd te verkrijgen. Het staat dan ook bovenaan de lijst op het stadsplan. Elke woensdag is Loket Enchanté er van dienst voor eender wie met vragen of zin in een babbel. Rebekka is tevreden over de opkomst tot nu toe. "Wat we merken met loket Enchanté is dat mensen die gebruik maken van ons netwerk, ook de behoefte hebben om iets voor ons te doen. Het is de wederkerigheid van niet enkel te krijgen maar ook iets te willen teruggeven, wat alleen maar logisch is," zegt Rebekka. "Er zijn bijvoorbeeld een paar mensen die steeds naar het loket komen en dan bij verschillende handelszaken de plannetjes gaan aanvullen. Ze komen in bepaalde zaken en zien dat er bijna geen plannetjes meer zijn en willen die graag aanvullen. Stel dat je dakloos bent en je verblijft in de nachtopvang. Om 9 uur 's morgens moet je er weg en als je buiten komt, moet je beslissen: 'ga ik nu naar links of naar rechts?' Veel mensen hebben geen idee van wat ze die dag gaan doen. Dus het is wel de maks dat ze spontaan plannetjes willen rondragen naar overal."

Begin mei stelt Enchanté het nieuwe stadsplan voor. Er vallen twee zaken af en er komen er een paar bij. "Er zullen minder nieuwe zaken bijkomen als bij vorige edities van het plan. We willen nu vooral ons huidige aanbod van handelszaken verduurzamen en optimaliseren", zegt Rebekka. Een gesprek met ambassadeur Steve verklapt ons dat een van de enthousiaste nieuwkomers op de kaart het NTGent is. Benieuwd wat daar te rapen of te trakteren valt? Breng een bezoekje aan Loket Enchanté op een woensdagochtend en Rebekka zal het je met veel genoegen uit de doeken doen. ■

DRIE HAND

THE FALLEN ANGELS

Deze sprookjesachtige cadeauwinkel in de Jan Breydelstraat verwelkomt iedereen voor een babbel met sympathieke zaakvoerster Ganesha Vancoillie. Binnenkort doet ze ook aan uitgestelde cadeautjes!

"Bij mij kunnen mensen terecht voor een babbeltje of een stadsplan", zegt Ganesha. "Ik heb geen grote zaak, dus ik kan hier geen koffies geven en ik wilde eigenlijk niet meedoen met Enchanté om er zelf iets aan te verdienen. Maar tijdens de kerstperiode vroegen een paar klanten me of ze geen uitgesteld cadeautje konden kopen. En toen dacht ik, 'Waarom niet eigenlijk?' En dus heb ik het met Rebekka besproken en binnenkort kunnen klanten een soort cadeaubon kopen waarmee iemand een knuffel of een kaartje kan kiezen."

De Strategische adviesraad voor het Vlaamse Welzijns- Gezondheids- en Gezinsbeleid (SAR) definieert 'vermaatschappelijking van de zorg' als "de verschuiving binnen de zorg waarbij ernaar gestreefd wordt om mensen met beperkingen, chronisch zieken, kwetsbare ouderen, jongeren met gedrags- en emotionele problemen, mensen in armoede, ... een eigen plek in de samenleving te laten innemen, hen daarbij te ondersteunen en de zorg zo veel mogelijk te integreren in de samenleving." Maar vermaatschappelijking staat ook synoniem voor het vrij initiatief, het verenigingsleven, buurtinitiatieven,

ELSZAKEN AAN HET WOORD

HOTEL CARLTON

Dit familiehotel van Steven Van Vooren en zijn broer ligt dan wel in een uithoek van het Enchanté-plan aan het Sint-Pietersstation, het is meer dan de moeite waard om even bij stil te staan. Hier vallen naast de sympathieke eigenaars, vooral de overschotten van het ontbijt in de smaak.

"Voor ons is iedereen gelijk. Of er een CEO of een zwerver binnenkomt, ze zijn gelijk. Ik denk dat mensen zich hier om die reden wel comfortabel voelen. Ze voelen zich niet veroordeeld of beoordeeld. Als je volledig zonder vooroordeel omgaat met mensen die zich het meest in de hoek gezet voelen, en je lichaamstaal straalt openheid uit, dan krijg je van hen enorm veel terug. De tijd die je erin steekt, keert altijd wel terug." "Wij werken niet met uitgestelde dranken", zegt Steven. "Hier bieden we de basisdiensten als een toilet en een glas water aan, maar ook oud brood. Tijdens de week verkopen we de overschotten van het ontbijt op de app 'Too good to go'. Maar hetgeen we niet via de app verkopen, geven we weg."

"Voor ons imago of om ermee te kunnen uitpakken, doe ik het niet. Het is gewoon logisch, anders moeten we het brood wegsnijten. En je kan er iemand mee helpen.

gezelschappen.... In die betekenis is het geen nieuw gegeven. Van oudsher verenigen mensen zich om buiten de officiële instanties om, en daarbij in wisselende mate ondersteund door de overheid, noden te lenigen van buurtbewoners, van familieleden of van bijzondere doelgroepen. Om zinvolle activiteiten aan te bieden voor kinderen en jongeren, ouderen, mensen met een beperking, om zich te ontspannen, samen te musiceren, om creatief en recreatief bezig te zijn. In die zin kan je het initiatief van Enchanté! bekijken als een innovatieve, warme en welkome invulling van vermaatschappelijking.

FRITUUR DE BARGIE

"Ze maken hun stoofvlees hier met varkenswangetjes!", vertelt buurtbewoner François enthousiast. Hij komt regelmatig een pintje drinken aan de toog van Jasper D'Haeses frituur aan de geknipte Bargiebrug. Hier kan je binnenkort genieten van een uitgesteld pak friet. Het moet immers niet altijd soep met brood zijn.

"We kwamen in contact met vzw Enchanté doordat Re-bekka en Marie regelmatig bij ons om frietjes komen", vertelt Jasper. "In het begin wilden we afwachten hoe het project zou evolueren en zijn we begonnen met een aantal basisdiensten zoals een glas water en de mogelijkheid om te telefoneren."

"We krijgen vooral daklozen over de vloer. Binnenkort zullen we uitgestelde frietjes beginnen te verkopen, omdat we iedereen de kans willen geven om lekkere frietjes te kunnen eten. In principe heb je als handelaar niets te verliezen. De klanten trakteren, het geld gaat in een pot en zo kan je mensen helpen die het minder gemakkelijk hebben."

Vanuit Samenlevingsopbouw willen we graag ook waakzaam blijven: armoede, thuis- en dakloosheid, ontoegankelijke geestelijke gezondheidszorg zijn gevolgen van (politieke) keuzes die onze samenleving vormgeven, en kunnen nooit aanvaard worden als een feit. Samenlevingsopbouw is hierom graag betrokken partner (bijvoorbeeld ook om linken te leggen naar alternatieve munten zoals de Ledebergse Pluimen), om de individuele signalen op de politiek agenda te plaatsen. Want hoe mooi de zin "sommige mensen overleven echt op ons netwerk" ook klinkt, het is en blijft een schrijnende tekortkoming van de samenleving ten aanzien van de kwetsbare burger.